

MEDENİYET

Sabahları erken saatte yürümeyi severim. Yaz- kış gün doğumuyla temiz hava ve kuş sesi gibisi yoktur. Genelde yürüyüş rotam ayındır değişmez ancak sizlerle bu aralar neden farklı farklı rotalarda yürüdüğümü aslında yürümek zorunda kaldığımı biraz da şikayetim paylaşmak isterim.

Biz, medeni olduğuna düşünen varlıklar aklımızı kullanarak yaşarız. Aklımız bize toplum için başka insanlarla ya da canlılarla yaşamayı da bilmemizi sağlar. Toplum kuralları daha çocuk yaşta bize ailemiz, öğ-

retmenlerimiz, arkadaşlarımız, büyüklerimiz daha birçok kişi ve yöntemle anlatılır, aktarılır.

Sözümü tekrar güzel köyümüz ve çevresinde yaptığım yürüyüşlere getirmek isterim. Maalesef neredeyse her gün bir başka evin önünde bitki, ağaç dalları yığınları görür oldum. Belediye çalışanları sürekli bir yeşil atık toplama serüveninde, serüven diyorum çünkü hangi evden ne zaman, ne kadar yeşilliğin atılacağı gerçekten bir serüven gibi, bilinmezlik içinde.

Medeni olmanın yolu evimizin bahçesini temizleyip, güzelleştirip çıkan çöpümüzü de duvar dışına atmak olmamalı, sizce de öyle değil mi? Bizlere artık sıradan gelen ama aslında sorgulamayı unuttuğumuzu, düşünmeden bazı davranışlarımızı rutin haline getirdiğimize inanıyorum ve bu güzel Ada'nın geleceği için üzülyorum inanın.

Çocuklarımız da bizi örnek alıp büyüdüklerinde aynı mı yapmalılar? Eskiler hatırlar, evimizin önünü süpürmek temiz tutmak bizim sorumluluğumuzdu ve bunu yapmaktan da keyif alır, bu vesileyle komşumuzla birkaç çift laf ederdik. Ya şimdi ne oldu? Biz geliştik mi yoksa geriledik mi? Ne oldu da bu davranışımız değişti. Güzel evlerimizin içinde oturuyoruz ama

duvarımızın önü bizim değil mi artık. Sizler de görüyorsunuzdur, neredeyse her gün yer değiştiren yeşil yığınları görür olduk, yürürken yol değiştirip karşıya geçiyorum ya da yola iniyorum.

Sevgili Çatalköylü arkadaşlarım neden çöp alım günlerimiz gibi bahçe atık günlerimiz olmuyor, belediye hangi gün nereden ne alacağını bilemiyor, bu karmaşa niye. Bizler kendimizi bu günlere göre ayarlayıp Adamızı hepimiz için daha yaşanacak bir yer yapmıyoruz.

Daha medeni bir çevre yaratmak için haydi harekete biz geçelim, başkasından bekleme-yelim. Bize de yakışan bu olmaz mı?

Gonca Akbudak Karacagil

BEL COLAYI HATIRLAYANLAR?

Yeniden kullanma, bir siteye göre, atıkların temizleme ve toplama dışında farklı ve başka bir işleme tabi tutulmaması ve tekrar tekrar kullanılmasıyla uzun ömrünün sonuna kadar yararlı olması anlamına gelmektedir. Yeniden kullanma, atacağımız (genellikle tek kullanımlık) materyalleri başka şeyler yapmak için kullanma, veyahut kavanoz cam şişe gibi imal etmesi enerji ve kaynak gerektiren şeyleri asıl amaçları için defalarca kullanmayı kapsar. Bunu ya evde kendimiz ya da toplumda iade sistemleri kullanarak yaparız.

Bu atıklar yararlı olarak yeniden hayatımıza dönecekse, yeniden kullanım ve iade sistemleri niçin gözden düştü? Tezelerimizin bahçelerindeki teneke kutu saksıları överken niye örnek almakta güçlük çekiyoruz?

Yıkayıp tekrar doldurulabilir süt şişelerine, yoğurt kaplarına ve aldığımız indirimlere ne oldu?

Eskiden Belkola ve Bixi Kola dağıtıcıları şişeleri kasalarda toplayıp, yıkayıp, yeniden doldururlarmış. Böylece masraflı cam üretimine ziyadesiyle para harcanmamış olur, şişelerin çöplükleri doldurması, çöp kamyonlara yük yapması gerekmez. Geri dönüşmüş camı eritmek için gereken enerji yeni cam şişe yapmak için gereken hammaddeleri eritmekten daha azdır. Fakat cam şişeleri yeniden doldurup kullanmak daha da az enerji gerektirir! Cam şişeler uzun ömürlü ve dayanıklıdır ve hammaddeleri zehirli değildir.

Dikkat çekelim ki yeniden kullanım, geri dönüşümden farklıdır. Kuzey Kıbrıs'ta yerel geri dönüşüm sadece bazı plastik türleriyle yapılabilmektedir. Bunun enerji masrafı bile pek çoktur. Pratik plastik ambalajların bildiğiniz üzere birkaç sorunu daha vardır: plastiğin aşırı kullanımı çevre kirliliğine yol açar. Plastik ucuzdur ve kolaylıkla her yerde bulunabilir, ancak düşüncesizce çevreye atılır. Plastiğin çözünmesi yüzlerce, binlerce, hatta onbinlerce yıl sürebilir ve çözünmesi çoğunlukla daha da küçük parçalara bölünmesi anlamına gelir - yok olmaz.

Geri dönüşüm için toplanan cam, karton ve metallerin çoğu yurt dışına satılıp oraya gönderilir. Camlar kırılıp inşaat malzemelerinde ham madde olarak kullanılır, veyahut metal gibi eritilir. Değerli hammaddeleri ya çöplüklerde yığıyoruz, ya yerel döngüden kaybediyoruz, ya da yakıp ortalıkta bırakıyoruz. Geri dönüşüm yapmak için kaynak ve enerji olmadığı yerde yeniden kullanım en uygun çözümdür. Şu an sütlerinizi cam şişelerde alabiliyorsunuz fakat o şişeler toplanıp yeniden kullanılmıyor. Şişeler yine çöpe gidiyor. Tüketiciler olarak, üreticilerden

Borucu süt ürünlerinde 5 boş çömlek getirene 1 çömlek yoğurt hediye. (Süpermarketlere sorarak bilgi alabilirsiniz)

veya market sahiplerinden böyle bir çözüm talebinde bulunabilir, bu üretim fazlalığına dur diyebilirsiniz.

Şirketlerin, yeniden doldurma tesisleriyle ilgili endişeleri anlaşılabilir. Toplama, yıkama ve temizleme masrafları felaket olmasa bile daha ince cam üretilip atılmakla kıyaslanamaz. Yeniden kullanılabilir şişeler genellikle daha ağır olur (üretim daha fazla malzeme ister) ki daha da dayanıklı olabilsin. Fakat düşünülürse, Kuzey Kıbrıs'ta çöplükler hızla doluyor, cam şişe atıkları yangın

riskini artırıyor böylece çevremize daha da zarar veriliyor; zaten çoğu cam şişeler ülke dışından bize aktarıldığı için taşıma masrafları yüksektir (enerji bakımından).

Geçmişten örnekler...

Buna ek olarak, süregelen davranışlardan örnek alalım. Eski kıyafetlerden, kirlenmekten korkmadığımız pek de kullanışlı ve ucuz toz bezleri elde edilebilir. Bitmek üzere olan sabun parçaları tek bir sabun parçasına dönüşebilir, hatta traş köpüğü olarak kullanılan dedelerimiz bile vardır. Teneke kutular saksı, maşrapa, mangalda duman-çeker olarak kullanılır. İngiliz akrabaların getirdiği kurabiye kutularından cevizlik, dikiş setleri... Elimizdeki malzemelere değer vermek ayıp bir şey değildir! Yokluk değildir! Kendimize, ailemize, çevremize duyduğumuz önem ve özenin bir ifadesidir.

Azra Say-Ötün

